

"Malûmdur ki, görünen hareket-i şems zâhirîdir ve küre-i arzın mahfî hareketine delildir, onu haber veriyor. Hakikat-i gurup murad değildir." Bu cümleleri açıklar mısınız?

Güneşin hareketli olması zahiridir, lakin güneşin bu hareketinden dünyanın da hareket halinde olduğunu anlamak ince ve latif bir manadır. Yani güneş ile dünyanın karşılıklı ve karmaşık bir hareket dairesi vardır. Güneş hem kendi ekseninde hareket ediyor hem de gezegenleri ile beraber Vega yıldızına doğru hızlı bir şekilde ilerliyor. Yoksa dünya merkezde ve sabit olup, güneş onun etrafında dönüyor değildir.

Güneş hareket halinde iken dünya sabit durmuş olsa, intizam bozulur, açılarını kaybederler.

Fennin inkişaf etmediği eski dönemlerde bu meseleler gayet teorik ve bilinmesi zor şeylerdi.

"Güneşin, hararetli ve çamurlu bir çeşme gibi görünen Bahr-i Muhit-i Garbînin sahilinde veya volkanlı, alevli, dumanlı dağın gözünde gurup ettiğini Zülkarneyn görmüş." (1)

Yukarıdaki paragrafta güneşin bir yere doğru hareket edip sonra battığından bahsediliyor. İlmî gelişmesiyle anlaşıldı ki, batan ve tasvir edilen istikamete doğru hareket eden güneş değildir. Öyle ise o hareket hakiki değil; zahiri bir batmaktır. Hakikatte ise o hareketi yapan ve batan, dünyadır.

İşte bu hakikati ifade etmek için, "*Malûmdur ki, görünen hareket-i şems zâhirîdir ve küre-i arzın mahfî hareketine delildir, onu haber veriyor. Hakikat-i gurup murad değildir.*" ifadeleri kullanılmıştır.

(1) bk. [Lem'alar, On Altıncı Lem'a.](#)